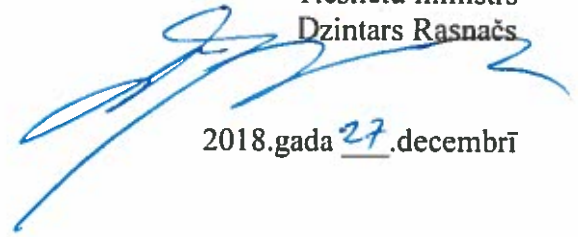

APSTIPRINU
Tieslietu ministrs
Dzintars Rasnačs

2018.gada 27.decembrī

**JURIDISKĀS PALĪDZĪBAS ADMINISTRĀCIJAS DARBĪBAS STRATĒGIJA
2019. – 2020.GADAM**

Rīga 2018

Godātie klienti un sadarbības partneri!

Godātais lasītāj!

Juridiskās palīdzības administrācija (turpmāk – administrācija) ir valsts pārvaldes iestāde, kas, pildot normatīvajos aktos noteiktās funkcijas, nodrošina publisku pakalpojumu sniegšanu privātpersonām, kuras ir nonākušas situācijā, kad nepieciešams valsts atbalsts.

Šī ir administrācijas darbības stratēģija 2019. – 2020.gadam (turpmāk – stratēģija), kad mums ir dota iespēja noteikt prioritāros uzdevumus un sasniedzamos rezultātus, tādējādi iezīmējot iestādes un tās nodrošināto pakalpojumu attīstības virzienus.

Stratēģijā noteikto pasākumu, efektīvas un kvalitatīvas pakalpojumu pārvaldības, attīstot uz klientu orientētu augsta līmeņa valsts pārvaldes servisu, īstenošanas mērķis ir noteikts stiprināt uzticību tiesu sistēmai, valstij un taisnīguma virsvadībai.

Iestādes darbības nodrošināšanai tiek īstenota sadarbība ar virkni citu valsts un pašvaldību iestādēm, brīvo juridisko profesiju pārstāvjiem, nevalstiskajām organizācijām un ekspertiem no akadēmiskās vides.

Kopīgi mēs sasniegsim šajā stratēģijā noteiktos mērķus!

Ar cieņu

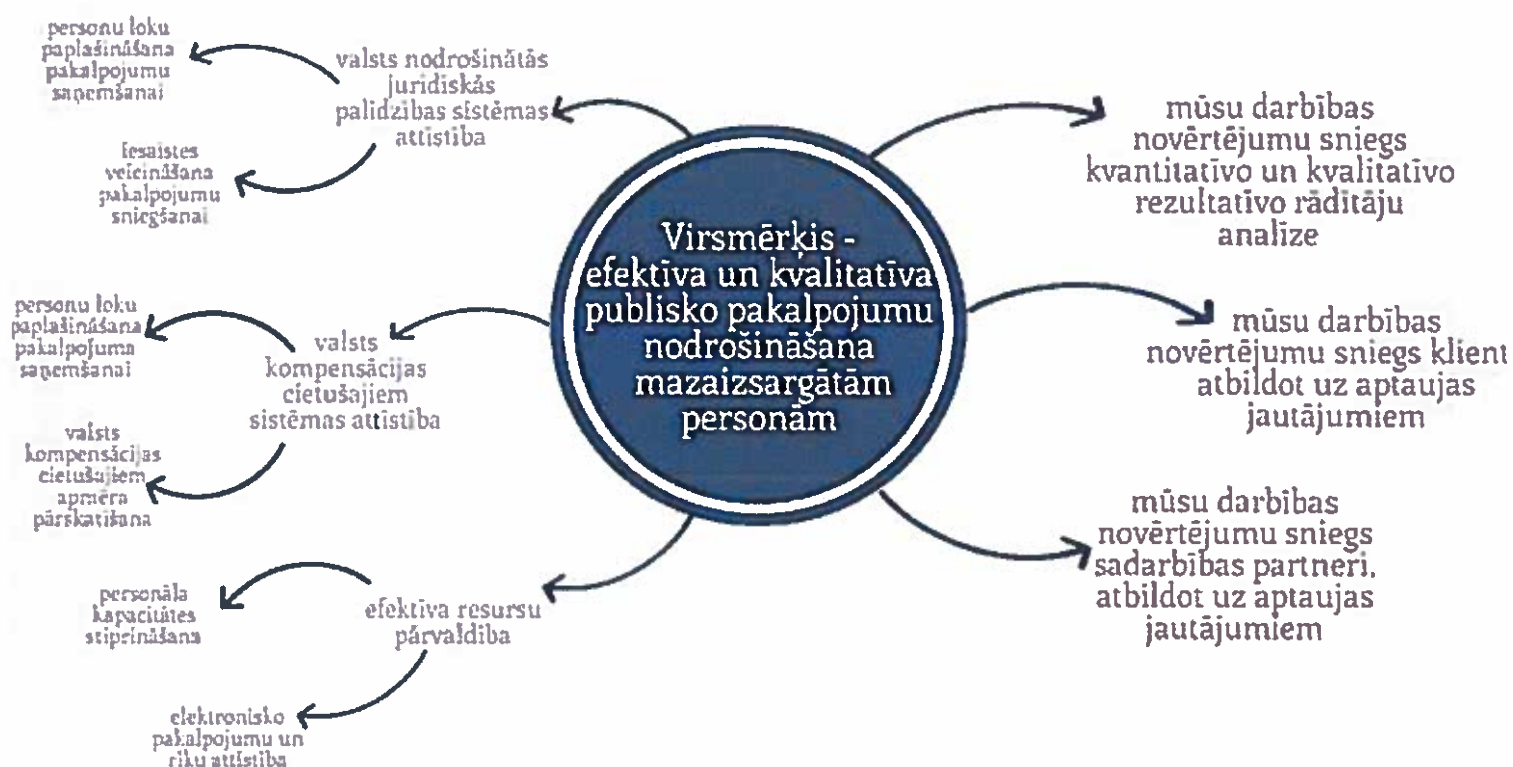
administrācijas direktore
Irina Ļitvinova

KOPSAVILKUMS

Administrācijas darbības virsmērķis, izvirzītās prioritātes un novērtējums

Administrācijas prioritātes 2019.-2020.gadā

Administrācijas sasniegtie rezultātu novērtējums

SATURS

Direktora uzruna.....	2
Kopsavilkums.....	3
Ievads.....	5
Kopējās prioritātes.....	6
1.1. Darbības pilnvarojums.....	7
1.2. Īstenotie darbības virzieni.....	9
1.2.1. Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības un finansiālā atbalsta nodrošināšana.....	9
1.2.2. Valsts kompensācijas un informatīva atbalsta noziedzīgos nodarījumos cietušajiem nodrošināšana	14
1.3. Darbības spēju izvērtējums.....	19
1.3.1. Struktūras un darba organizācijas raksturojums.....	19
1.3.2. Darbību veicinošie un kavējošie faktori.....	20
1.3.3. Personāla raksturojums.....	21
1.3.4. Informācijas sistēmas un to turpmākā attīstība.....	21
1.3.5. Plānotās izmaiņas iestādes administratīvajā darbā.....	22
Noslēgums.....	22

Ievads

Administrācijas darbības attīstības īstenošana 2019. – 2020.gadā, balstoties uz Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumos Nr.869 „Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” (turpmāk - nolikums) noteiktajām funkcijām un uzdevumiem, plānota atbilstoši Tieslietu ministrijas darbības stratēģijā 2018. – 2020.gadam (apstiprināta ar 2018.gada 14.maija tieslietu ministra rīkojumu Nr.1-1/145) noteiktajiem mērķiem, darbības virzieniem.

Stratēģija izstrādāta, lai izpildītu nolikumā, Valsts pārvaldes iekārtas likumā, Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā un likumā „Par valsts kompensāciju cietušajiem” paredzēto.

Ņemot vērā administrācijas darbības ārējo vidi - valsts attīstības kopējie procesi, it sevišķi sociālekonomiskie, klientu loks un sadarbības partneri, ievērojot iestādes līdzšinējo darbību, iepriekš plānotās stratēģiskās attīstības virzienus un administratīvo kapacitāti, stratēģijā tiek analizēti tie darbības virzieni, kas saistīti gan ar esošo uzdevumu izpildi, un plānota to iespējamā attīstība, gan attiecīgu darbību veikšanai nepieciešamie cilvēku un finanšu resursi.

Saskaņā ar stratēģijā noteiktajām prioritātēm administrācija izstrādā darba plānu katram gadam, nosakot konkrētus pasākumus stratēģijā izvirzīto prioritāšu īstenošanai, izpildes termiņus un atbildīgos.

Kopējās prioritātes

Administrācijas ir iestāde, kas ar savu darbību veicina tiesiskuma principa ievērošanu mazaizsargātāko personu grupu interešu aizsardzībā.

Šīs prioritātes sasniegšanas nodrošināšanai administrācija šajā stratēģijā piedāvā iestādes īstenoto funkciju un uzdevumu attīstības virzienus gan no funkciju saturiskā viedokļa, gan no pakalpojumu organizatoriskā viedokļa, kas ietvertu *sistēmas stiprināšanu un paplašināšanu, modernizāciju, vienkāršošanu un elektronizāciju* (1.2. un 1.3.punkts).

Minētās prioritātes sasniegšanai ir nepieciešams turpināt ieguldīt resursus pakalpojumu paplašināšanai, pieejamības veicināšanā, personāla kapacitātes celšanā un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (turpmāk - IKT) risinājumu ieviešanā.

Administrācija attīsta augsta līmeņa klientu servisu, kas veicina izpratni par pakalpojumiem un to kvalitatīvu nodrošināšanu. Administrācija nodrošina informācijas sniegšanu par tās sniegtajiem pakalpojumiem (personām un sadarbības partneriem), to saņemšanas veidiem un iespējām, kā arī par attiecīgo iesniegumu veidlapu aizpildīšanu, nodrošina informatīvā bezmaksas tālruņa 80001801 darbību. Informētības un izpratnes palielināšanai būtu turpināms iesāktais darbs un plānojami arī citi informācijas sniegšanas kanāli. Tādējādi kā *nākamā prioritāte tiek izvirzīta sabiedrības informētības un izpratnes palielināšana, kas sekmē attiecīgo pakalpojumu izmantošanu un uzticēšanos gan iestādes, gan tiesu sistēmas darbības tiesiskumam.*

Pateicoties veiksmīgai starpinstitūciju sadarbībai, informācija par administrācijas sniegtajiem pakalpojumiem iedzīvotājiem jau šobrīd ir pieejama pašvaldībās, tiesās u.c. iestādēs, kā arī nevalstiskajās organizācijās, kurās iedzīvotāji vērsas pēc sociālās un cita veida palīdzības.

Ņemot vērā administrācijas klientu loku - tiesiski vismazāk aizsargāto un sociāli jūtīgāko sabiedrības daļu, ir turpināma informācijas sniegšana par iestādes pakalpojumu saņemšanas iespējām un pakalpojumu novērtēšana no klientu un sadarbības partneru puses.

Sagaidāmais rezultāts - personas izprot, izmanto un pozitīvi novērtē iestādes pakalpojumus, 2020.gadā klientu un sadarbības partneru pozitīvais novērtējums >70%.

1.1. Darbības pilnvarojums

Saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumu, likumu „Par valsts kompensāciju cietušajiem” un nolikumu administrācija ir tieslietu ministra pakļautībā esoša tiesās pārvaldes iestāde, kura apsaimnieko piešķirtos valsts budžeta līdzekļus, kas paredzēti valsts nodrošinātajai juridiskajai palīdzībai (turpmāk – juridiskā palīdzība), finansiālajam atbalstam aizskarto vai apstrīdēto personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai, kas saistītas ar bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vai atņemšanu Eiropas Savienības dalībvalstī vai trešajā valstī (turpmāk – finansiālais atbalsts), un valsts kompensācijām cietušajiem, kā arī nodrošina noziedzīgos nodarījumos cietušos ar informatīvu atbalstu.

No nolikuma izriet, ka iestāde nodrošina mazaizsargāto personu pieeju taisnīgai tiesas aizsardzībai, garantējot juridiskās palīdzības un finansiālā atbalsta saņemšanu, izveido taisnīgu un atbilstošu valsts kompensācijas mehānismu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem, kā arī nodrošina noziedzīgos nodarījumos cietušos ar informatīvu atbalstu.

Administrācija, īstenojot minētās funkcijas, veic šādus uzdevumus:

- izvērtē personu iesniegumus juridiskās palīdzības un finansiālā atbalsta pieprasījumam un sagatavo attiecīgo administratīvo aktu projektus;
- izvērtē personu iesniegumus par juridiskās palīdzības līguma slēgšanu un slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar personām, kuras saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumu var būt par juridiskās palīdzības sniedzējiem;
- izmaksā juridiskajai palīdzībai un finansiālajam atbalstam paredzētos līdzekļus juridiskās palīdzības sniedzējiem;
- nodrošina Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktajos gadījumos valsts budžeta līdzekļu piedziņu, kas izmaksāti juridiskās palīdzības nodrošināšanai;
- izveido un uztur juridiskās palīdzības reģistru;
- nosaka un izmaksā zvērinātu advokātu vecākajiem atlīdzību un atlīdzināmos izdevumus;
- izvērtē valsts kompensācijas pieprasījumus un sagatavo attiecīgo administratīvo aktu projektus;
- izmaksā valsts kompensāciju cietušajiem;
- nodrošina likumā „Par valsts kompensāciju cietušajiem” noteiktajos gadījumos valsts budžeta līdzekļu, kas izmaksāti valsts kompensācijās cietušajiem, piedziņu;
- izveido un uztur valsts kompensācijas reģistru;
- nodrošina tālruņa 116006 “Palīdzības dienests noziegumu upuriem” darbību, slēdzot deleģēšanas līgumu ar biedrību “Skalbes”;

- nodrošina apmeklētāju pieņemšanu, iesniegumu, priekšlikumu un sūdzību izskatīšanu;
- sagatavo priekšlikumus normatīvo aktu, attīstības plānošanas dokumentu, informatīvo ziņojumu, nacionālo pozīciju, nostāju un instrukciju projektu izstrādei un sniedz viedokli par izstrādātajiem projektiem, t.sk. par paredzēto pasākumu īstenošanai un iestādes uzdevumu veikšanai nepieciešamo finansējumu no valsts budžeta;
- informē sabiedrību par administrācijas darbību, apkopo un sniedz statistiskas datus par funkciju izpildes rezultātīgiem rādītājiem;
- sadarbojas ar valsts un pašvaldību iestādēm, institūcijām, nevalstiskajām organizācijām un citu valstu kompetentajām iestādēm un starptautiskajām organizācijām.

Atbilstoši Eiropas Savienības Padomes 2003.gada 27.janvāra direktīvai 2003/8/EK, kuras mērķis ir pilnveidot tiesu pieejamību pārrobežu strīdos, nosakot kopīgus obligātus noteikumus attiecībā uz juridisko palīdzību šādos strīdos, un 2004.gada 29.aprīļa direktīvai 2004/80/EK par kompensāciju noziegumos cietušajiem administrācija attiecīgi nodrošina juridisko palīdzību un valsts kompensācijas cietušajiem izmaksu arī pārrobežu gadījumos, kā arī īsteno kompetentās iestādes uzdevumus iesniegumu pārsūtīšanā citām Eiropas Savienības dalībvalstīm un to saņemšanā un izskatīšanā no tām.

1.2. Īstenotie darbības virzieni

Administrācijas īstenotie darbības virzieni:

1.2.1. juridiskās palīdzības un finansiālā atbalsta nodrošināšana;

1.2.2. valsts kompensācijas un informatīva atbalsta noziedzīgos nodarījumos cietušajiem nodrošināšana.

Katram īstenotajam darbības virzienam sniegts tā mērķu, darbības vides un situācijas apraksts, kā arī norādītas būtiskākās problēmas, kas saistītas ar esošo situāciju un institūciju darbības spēju. Atbilstoši esošajai situācijai sniegts iespējamo risināmo uzdevumu un pasākumu uzskaitījums.

1.2.1.1. Darbības virziena nosaukums

Juridiskās palīdzības un finansiālā atbalsta nodrošināšana

1.2.1.2. Esošās situācijas apraksts un risināmās problēmas

Administrācijas darbība vērsta uz tiesiski vismazāk aizsargāto un sociāli jūtīgāko sabiedrības daļu.

Pirmkārt, tiek nodrošināts valsts garantēts finansiālais atbalsts juridiskās palīdzības saņemšanai, tādējādi veicinot fiziskās personas tiesības uz taisnīgu tiesas aizsardzību.

Juridiskā palīdzība tiek sniegta Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, bezvalstniekiem, Eiropas Savienības dalībvalstu un citu valstu pilsoņiem, kas tiesiski uzturas Latvijā, ārzemniekiem (tai skaitā bēgļiem un personām, kurām ir piešķirts alternatīvais statuss Latvijas Republikā), kuri nav Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņi, ja viņi tiesiski uzturas Latvijas Republikā un ir saņēmuši pastāvīgās uzturēšanās atļaujas, personām, kurām atbilstoši Latvijas Republikas starptautiskajām saistībām ir tiesības uz Latvijas Republikas nodrošināto juridisko palīdzību, kā arī patvēruma meklētājiem un izraidāmajiem ārzemniekiem.

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums paredz, ka fiziskajām personām ir tiesības pieprasīt juridisko palīdzību civiltiesisku un noteikta veida administratīvi tiesisku jautājumu risināšanai, ja:

- 1) tās ir ieguvušas maznodrošinātas vai trūcīgas personas statusu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, kādā fiziskā persona atzīstama par maznodrošinātu vai trūcīgu;
- 2) tās pēkšņi nonākušas tādā situācijā un materiālajā stāvoklī, kas tām liedz nodrošināt savu tiesību aizsardzību (stihisku nelaimju, nepārvaramas varas vai citu no personas neatkarīgu apstākļu dēļ), vai atrodas pilnā valsts vai pašvaldības apgādībā;
- 3) to īpašā situācija, īpašuma stāvoklis un ienākumu līmenis liedz tām nodrošināt savu tiesību aizsardzību.

Juridiskā palīdzība tiek nodrošināta juridiska rakstura jautājumu risināšanai ārpus tiesas un tiesā aizskarto vai apstrīdēto personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai. Juridisko palīdzību var pieprasīt līdz galīgā tiesas nolēmuma spēkā stāšanās brīdim, izņemot pārrobežu strīdos civillietās.

Juridisko palīdzību nodrošina:

1. Civillietās
2. Pārrobežu strīdos civillietās

Pārrobežu strīds ir strīds, kurā juridiskās palīdzības pieprasītāja patstāvīgā dzīvesvieta nav tiesas sēdes norises vai tiesas nolēmuma izpildīšanas valstī:

- pārrobežu strīds norisinās Latvijā;
- pārrobežu strīds norisinās ārpus Latvijas.

3. Noteikta veida administratīvajās lietās

- pārsūdzības procedūrās patvēruma piešķiršanas procesa ietvaros (patvēruma meklētājiem);
- Imigrācijas likumā noteiktajos gadījumos lēmuma par apstrīdēto izbraukšanas rīkojumu vai lēmuma par apstrīdēto lēmumu par piespiedu izraidīšanu pārsūdzēšanas ietvaros (izraidāmajiem ārzemniekiem)

- bāriņtiesas lēmuma par bērna tiesību un tiesisko interešu aizsardzību pārsūdzēšanas ietvaros un
- Administratīvā procesa likumā noteiktajā gadījumā, ja tiesa (tiesnesis), ievērojot lietas sarežģītību un personas mantisko stāvokli, pieņēma lēmumu par juridiskās palīdzības piešķiršanu.

Saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteikto kārtību administrācija civillietās, pārrobežu strīdos civillietās un noteikta veida administratīvajās lietās (saistītas ar bāriņtiesas lēmuma pārsūdzību un imigrācijas jomā saistītas ar izraidīšanas procesu) izskata iesniegumu par juridisko palīdzību un pieņem lēmumu par juridiskās palīdzības piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt. Kad pieņemts lēmums par juridiskās palīdzības piešķiršanu vai no atbildīgās iestādes (Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes vai Valsts robežsardzes), vai administratīvās tiesas ir saņemts attiecīgais pieprasījums noteikta veida administratīvajās lietās (saistītas ar patvēruma vai izraidīšanas procesu, kā arī sarežģītajās administratīvajās lietās), administrācija norīko juridiskās palīdzības sniedzēju konkrētajā lietā. Lai nodrošinātu juridiskās palīdzības sniegšanu, iestāde slēdz juridiskās palīdzības līgumus ar personām, kas atbilstoši Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumam var būt par juridiskās palīdzības sniedzējiem. Juridiskās palīdzības sniedzēju konkrētajā lietā izvēlas, ņemot vērā juridiskās palīdzības sniedzēja kompetenci, specializāciju, noslogojumu, spēju konkrētajā lietā sniegt juridisko palīdzību (piemēram, izvērtē interešu konflikta iespējamību) un atrašanās vietu, lai izvērtētu, kāds attālums jāveic personai, lai saņemtu juridisko palīdzību. Administrācija informē juridiskās palīdzības pieprasītāju par norīkoto juridiskās palīdzības sniedzēju, juridiskās palīdzības apjomu, kā arī par vietu un laiku, kur un kad būs pirmā tikšanās ar juridiskās palīdzības sniedzēju.

4. Kriminālprocesā.

Valsts nodrošinātu advokātu kriminālprocesā uzaicina Kriminālprocesa likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā. Tās personas, kurām juridiskā palīdzība (pārstāvība/aizstāvība) nepieciešama kriminālprocesā, ar lūgumu par pārstāvības/aizstāvības nodrošināšanu vēršas pie konkrētā kriminālprocesa virzītāja.

Administrācija saskaņā ar attiecīgo Ministru kabineta noteikumu¹ regulējumu juridiskās palīdzības sniedzējiem veic atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu samaksu par sniegto juridisko palīdzību un zvērīnātu advokātu vecākajiem veic atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu samaksu par valsts garantētās aizstāvības un pārstāvības nodrošināšanas koordinēšanu.

Persona, kas saņēmusi juridisko palīdzību civillietā, pārrobežu strīda lietā vai noteikta veida administratīvajā lietā, atmaksā ar juridisko palīdzību saistītos izdevumus pilnā apmērā, ja tiek konstatēts, ka tā:

- ir norādījusi īstenībai neatbilstošas ziņas, kas bijušas par pamatu juridiskās palīdzības saņemšanai;
- ļaunprātīgi izmanto tiesības uz juridisko palīdzību, tajā skaitā neievēro Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktos pienākumus;
- ir nepamatoti saņēmusi juridisko palīdzību.

Persona, kas pieprasa juridisko palīdzību pārrobežu strīdā, samaksā tulkošanas izdevumus, kas segti no valsts budžeta, ja citas valsts kompetentā iestāde atsaka juridiskās palīdzības sniegšanu.

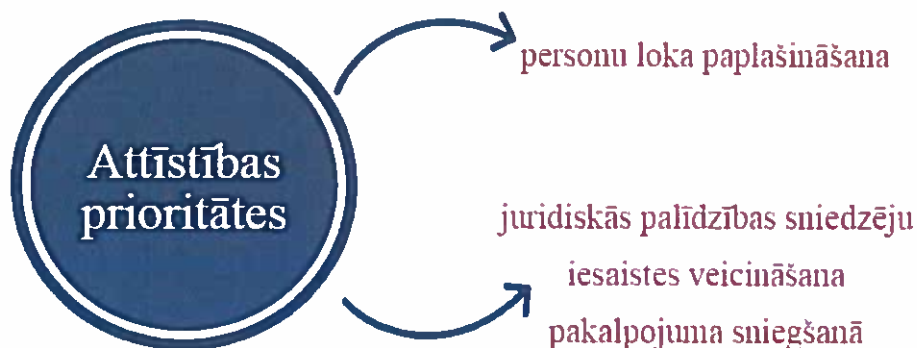
Otrkārt, Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums paredz tiesības bērna likumiskajam pārstāvim, kas ir Latvijas pilsonis vai nepilsonis, saņemt finansiālo atbalstu aizskarto vai apstrīdēto personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizsardzībai, kas saistītas ar bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vai atņemšanu Eiropas Savienības dalībvalstī vai trešajā valstī.

¹ Ministru kabineta 2009. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1493 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības apjomu, samaksas apmēru, atlīdzinājumiem izdevumiem un to izmaksas kārtību” un Ministru kabineta 2008. gada 22. decembra noteikumi Nr. 1093 „Noteikumi par zvērīnātu advokātu vecākā atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu noteikšanas kārtību un apmēriem”.

Lai saņemtu finansiālo atbalstu, personai jāvēršas administrācijā ar iesniegumu. Administrācija pieņem lēmumu par finansiālā atbalsta piešķiršanu un pozitīva lēmuma gadījumā izsniedz garantijas vēstuli par ārvalsts juridiskās palīdzības sniedzēja sniegtās juridiskās palīdzības apmaksu saskaņā ar apstiprinātajiem Ministru kabineta noteikumiem².

Juridiskās palīdzības politikas attīstībai nepārtraukti notiek izmaiņas, kas iezīmē sistēmas stiprināšanas un paplašināšanas virzienus (piemēram, juridiskās palīdzības paplašināšana noteikta veida administratīvajās lietās, regulējuma ieviešana, paredzot juridiskās palīdzības saņēmējiem atbrīvojumus no tiesas izdevumu samaksas civilprocesā u.c., Saeimā atbalstītais un šobrīd ieviešamais: personu loka paplašināšana advokātu procesa lietās, juridiskās palīdzības paplašināšana ar jaunu lietu kategoriju – Satversmes tiesas procesā, aizsardzības garantiju nodrošināšana trauksmes cēlējiem), kuri būtu aktīvi turpināmi.

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības sistēmas prioritātes

- Nodrošināms juridiskās palīdzības atbalsta sistēmas pieejamības paplašinājums saistībā ar advokātu procesa ieviešanu.

Tiesvedības kvalitātes veicināšanai Tieslietu ministrijā noritēja izvērtēšanas darbs saistībā ar iespējamiem konceptuālajiem variantiem plašākai advokātu iesaistei civilprocesā. Tā 2017.gada 14.februārī Ministru kabinets apstiprināja konceptuālo ziņojumu „Par advokātu procesa ieviešana atsevišķās civillietu kategorijās” (Ministru kabineta 2017.gada 14.februāra rīkojums Nr.78), savukārt Saeimā 2017.gada 14.decembrī ir pieņemts likums “Grozījumi Civilprocesa likumā”, kas no 2019.gada 1.janvāra paredz regulējumu attiecībā uz advokātu procesa ieviešanu noteikta veida lietu kategorijās³. Minētajā konceptuālajā ziņojumā un likumprojekta anotācijā ir identificēta nepieciešamība paplašināt personu loku, kurām būtu tiesības uz juridisko palīdzību. Ievērojot minēto, pamatojoties uz Tieslietu ministrijas un administrācijas izstrādātajiem priekšlikumiem, Saeimā tika virzīti un pieņemti grozījumi Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā (2018.gada 6.septembra likums), kas paredz to personu loka paplašināšanu⁴, kas ir tiesīgas saņemt juridisko palīdzību tajās lietu kategorijās, kurās tiks ieviests advokātu process. Ar minētajiem grozījumiem paredzēts izveidot daļējās juridiskās palīdzības sistēmu, tas ir, paredzot, ka valsts daļēji sedz izdevumus saistībā ar juridiskās palīdzības sniegšanu, savukārt personas veic iemaksas, tādā veidā līdzdarbojoties pakalpojuma nodrošināšanā un saņemšanā. Ievērojot minēto, nepieciešams nodrošināt regulējuma ieviešanu un darbību.

² Ministru kabineta 2017. gada 21. marta noteikumi Nr. 165 “Noteikumi par finansiālā atbalsta pieprasīšanas un izmaksāšanas kārtību”

³ lietās par dalībnieku (akcionāru) sapulces lēmumu atzīšanu par spēkā neesošu un lietās, kurās ir strīds, kas izriet no saistību tiesībām un kurās prasības summa pārsniedz 150 000 euro

⁴ Papildus esošajām personu grupām, kas var saņemt juridisko palīdzību, paredzēts paplašināt personu loku un noteikt, ka personas, kuru ienākumi nepārsniedz minimālās mēneša darba apmēru varēs saņemt juridisko palīdzību.

- Turpināma juridiskās palīdzības sistēmas attīstība.

Tiesu sistēmas efektivitātes jautājums ir samērā complicēts, jo būtiski skar savstarpēji saistītas jomas: tiesvedības procesi un pušu līdzdalība un šīs līdzdalības apjoms, personu tiesības uz pieeju taisnīgai tiesai (šaurākā un plašākā nozīmē), juridiskā palīdzība un juridiskās palīdzības sniedzēji, it sevišķi advokatūra kā neatņemama justīcijas sastāvdaļa. Šobrīd ir samērā šaurs personu loks, kuras ir tiesīgas pieprasīt juridisko palīdzību, tomēr personu loks, kurām varētu būt grūtības saistībā ar juridiskās palīdzības sniedzēju pakalpojumu apmaksu, ir plašāks.⁵ Analizējot jautājumu par juridiskās palīdzības sistēmas attīstību, būtu ņemams vērā, ka juridiskās palīdzības paplašinājums saistībā ar advokātu procesa ieviešanu ir pirmais solis, taču jāievēro nepieciešamība paplašināt to personu loku, kurām būtu tiesības pieprasīt juridisko palīdzību ne tikai noteikta veida lietu kategorijās, bet plašāk, tādējādi nodrošinot pakalpojuma pieejamību. Vērtējot pakalpojuma pieejamības nodrošināšanas jautājumu, nepieciešams paredzēt arī organizatorisko mehānismu. Līdz ar to papildus šobrīd spēkā esošajam un plānotajam regulējumam saistībā ar advokātu procesa ieviešanu no 2019.gada 1.janvāra būtu ieviešams regulējums, ar kuru tiktu radīts atbalsts noteiktām personu grupām, turpinot attīstīt daļējās juridiskās palīdzības sistēmu (šāda sistēma pastāv vairākās Eiropas Savienības valstīs, piemēram, Nīderlandē, Zviedrijā). Minētais attīstības virziens vērtējams kopsakarā ar valsts budžeta iespējām papildus līdzekļu piesaistē.

- Vērtējams juridiskās palīdzības sniedzējiem noteiktās atlīdzības apmēra palielinājums.

Atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu (apmaksājamo veidu) apmēra par juridiskās palīdzības sniegšanu jautājums ir viens no būtiskākajiem priekšnosacījumiem, kas nodrošina sistēmas darbības efektivitāti un ilgtspēju. Šeit sistēmas darbības efektivitātes un ilgtspējas ietvaros atzīmējams gan kvalitātes veicināšanas, gan pakalpojuma pieejamības, t.i. iesaistes no juridiskās palīdzības sniedzēju puses, aspekts. Neskatoties uz iepriekšējo periodu veikto izpēti, normatīvo aktu projektu izstrādi un to ieviešanu saistībā ar atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu palielināšanu, kas lielā mērā ir atkarīgs no valsts budžeta līdzekļu pieejamības, var secināt, ka minēto bija iespējams paveikt, ievērojot statistikas svārstības un izveidojušos līdzekļu ekonomiju, taču atlīdzības apmēra politikai ir nepieciešama visaptveroša sistēmiska pieeja. Atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu apmērs joprojām ir nepietiekams (piemēram, atlīdzības apmērs par juridiskās konsultācijas sniegšanu 20 *euro*, par prasības pieteikuma vai pieteikuma sagatavošanu 50 *euro*, par aizstāvības un pārstāvības īstenošanu pirmstiesas kriminālprocesā 30 *euro* stundā, tiesvedībā – 40 *euro*), tas nesasniedz tirgus vidējās vērtības. Ir saņemta informācija arī no Latvijas Zvērinātu advokātu padomes par nepieciešamību paaugstināt atlīdzības apmēru, tādējādi veicinot juridiskās palīdzības sniedzējus iesaistīties sistēmas darbībā un pakalpojumu nodrošināšanā, līdz ar to būtu jānodrošina valsts budžeta resursi tās paaugstināšanai.

- Efektivizējama sadarbība ar juridiskās palīdzības sniedzējiem un zvērinātu advokātu vecākajiem, izmantojot iespējamus IKT risinājumus.

Saskaņā ar Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumu, lai saņemtu juridisko palīdzību (civiltiesiska strīda risināšanai vai likumā noteiktajos gadījumos administratīvajās lietās), personai ir jāiesniedz iesniegums juridiskās palīdzības pieprasījumam, kuru administrācija izskata un pieņem lēmumu par juridiskās palīdzības piešķiršanu vai atteikumu to piešķirt. Kad pieņemts lēmums par juridiskās palīdzības piešķiršanu, administrācija norīko juridiskās palīdzības sniedzēju konkrētajā lietā. Juridiskās palīdzības sniedzēju konkrētajā lietā izvēlas, ņemot vērā juridiskās palīdzības sniedzēja kompetenci, specializāciju, noslogojumu, spēju konkrētajā lietā sniegt juridisko palīdzību (piemēram, izvērtē interešu konflikta iespējamību) un atrašanās vietu. Juridiskās palīdzības pieprasītāju informē par norīkoto juridiskās palīdzības

⁵ Valsts kontrole 2017.gada 5.jūnija revīzijas ziņojumā Nr 241-11/2016 cita starpā ir secinājusi, ka valsts sniegtais atbalsts valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības jomā ir nesamērīgi zems, Eiropas Komisija, sniedzot regulārus ziņojumus un izvērtējumus par tiesu sistēmas efektivitāti (Justice Scoreboard), ir norādījusi, ka "...personas ienākumi var būt pat vairāk kā 10% zem Eurostat nabadzības riska sliekšņa, bet viņa tik un tā nebūs tiesīga saņemt juridisko palīdzību".

sniedzēju, juridiskās palīdzības apjomu, kā arī par vietu un laiku, kur un kad būs pirmā tikšanās ar juridiskās palīdzības sniedzēju. Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma regulējumu pārstāvības un aizstāvības nodrošināšana ir kriminālprocesa virzītāja sadarbībā ar zvērinātu advokātu vecāko kompetencē. Pēc juridiskās palīdzības sniegšanas juridiskās palīdzības sniedzējs iesniedz Ministru kabineta noteikumos paredzēto paziņojumu par juridiskās palīdzības sniegšanu, pēc kā administrācija veic pārbaudi un samaksu. Noteikumu regulējums paredz, ka paziņojumā norādīto informāciju attiecīgi apstiprina juridiskās palīdzības saņēmējs, lietā iesaistītais tiesnesis vai tiesas priekšsēdētāja norīkota persona, ja lietā ir nozīmēta videokonference, vai kriminālprocesa virzītājs. Paziņojums un tam pievienotie dokumenti ir iesniedzami papīra formā vai elektroniski, noformējot tos atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu izstrādi un apriti. Attiecīgie dati⁶ saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 7.februāra noteikumiem Nr.107 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības reģistru” tiek ievadīti juridiskās palīdzības reģistrā. Praksē, ņemot vērā nepieciešamību paziņojumu apstiprināt, dokumenti tiek noformēti manuāli un iesniegti papīra formā. Pēc paziņojuma saņemšanas tiek veikta tā pārbaude, nepieciešamības gadījumā pieprasot papildu informāciju vai veicot aprēķinu precizējumu (manuāli aizpildāmajos dokumentos samērā bieži tiek pieļautas aprēķinu kļūdas), pēc kā secīgi veic sniegtās juridiskās palīdzības apmaksu, tādējādi administrācija saņem un apstrādā ievērojamu papīra dokumentu skaitu, tā 2015.gadā saņemti 24463 paziņojumi, 2016.gadā – 24739 un 2017.gadā - 22654, kas rada būtisku slogu gan iestādei, gan paziņojumu apstiprināšanā iesaistītajām personām. Lai uzlabotu un efektīvizētu administrācijas uzdevumu izpildi, paredzot automatizētu juridiskās palīdzības sniedzēju norīkošanu, kā arī pilnveidojot savstarpējo sadarbību ar juridiskās palīdzības sniedzējiem ar mērķi veicināt elektronisko informācijas apmaiņu (izstrādājot elektronisko rīku), kas sekmētu sniegtā pakalpojuma ātrāku nodrošināšanu un paziņojumu apstrādes kvalitāti (automatizēts process, samazināts kļūdu risks), administrācija īstenoja juridiskās palīdzības reģistra funkcionalitātes pilnveides projektu, kas paredz ieviest mūsdienīgas sadarbības īstenošanu, piešķirot un nodrošinot juridisko palīdzību civillietās un noteikta veida administratīvajās lietās, kā arī elektroniski sagatavojot paziņojumu par juridiskās palīdzības sniegšanu.

Savukārt attiecībā uz juridiskās palīdzības nodrošināšanu kriminālprocesā kopīgi ar Tiesu administrāciju ir uzsākts darbs pie elektroniskā rīka izstrādes, kas organizatoriski nodrošinās atbalstu zvērinātu advokātu vecākajiem advokātu norīkošanai pārstāvības un aizstāvības veikšanai, sagatavoto paziņojumu par juridiskās palīdzības sniegšanu apstiprināšanai, iesniegšanai administrācijā un pārbaudei. Plānotos uzdevumus šī jautājuma īstenošanai skatīt stratēģijas 1.3.4. apakšpunktā.

1.2.1.3. Darbības virziena mērķis

Mūsdienīga un sabiedrības interesēm atbilstoša juridiskās palīdzības un finansiālā atbalsta sistēmas darbība

1.2.1.4. Darbības rezultāts un uzdevumi darbības virziena īstenošanai

Darbības rezultāti:

paplašinās personu loks, kas var saņemt juridisko palīdzību – palielinās iesniegumu juridiskās palīdzības pieprasījumam skaits ne mazāk kā par 40%;

pieaug juridiskās palīdzības sniedzējiem noteiktās atlīdzības apmērs – vidēji ne mazāk kā par 10%.

Uzdevumi:

1. Nodrošināt juridiskās palīdzības atbalsta sistēmas paplašinājuma ieviešanu saistībā ar advokātu procesu un daļējās juridiskās palīdzības sistēmas darbību.
2. Turpināt juridiskās palīdzības sistēmas attīstību un izstrādāt priekšlikumus personu loka, kurām būtu tiesības uz juridisko palīdzību, paplašināšanai, paredzot daļējās juridiskās palīdzības sistēmas ieviešanu visās lietu kategorijās.

⁶ Saistībā ar juridiskās palīdzības piešķiršanu un saņemšanu civillietās un noteikta veida administratīvajās lietās

3. Izvērtēt juridiskās palīdzības sniedzējiem noteiktās atlīdzības apmēra palielinājumu:

- veikt izpēti par juridiskās palīdzības sniedzējiem noteiktās atlīdzības apmēra palielinājumu;
- izstrādāt priekšlikumus juridiskās palīdzības sniedzējiem noteiktās atlīdzības apmēra palielinājumam.

1.2.1.5. Iesaistītās iestādes

Tieslietu ministrija, Tiesu administrācija, tiesas, kriminālprocesa virzītāji, Iekšlietu ministrija, Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valsts robežsardze, Latvijas Zvērinātu advokātu padome, pašvaldību iestādes (sociālie dienesti, bāriņtiesas), Daugavpils Universitāte, resursu centrs sievietēm "Marta"

1.2.2.1. Darbības virziena nosaukums

Valsts kompensācijas un informatīva atbalsta noziedzīgos nodarījumos cietušajiem nodrošināšana

1.2.2.2. Esošās situācijas apraksts

Administrācijas viens no uzdevumiem ir izmaksāt valsts kompensāciju cietušajiem un nodrošināt tās piedziņu likumā noteiktajos gadījumos un kārtībā.

Likuma „Par valsts kompensāciju cietušajiem” mērķis ir nodrošināt fiziskajai personai, kura Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā ir atzīta par cietušo, tiesības saņemt valsts kompensāciju par tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā radīto morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām vai mantisko zaudējumu.

Tiesības uz valsts kompensāciju ir, ja tīša noziedzīga nodarījuma rezultātā iestājusies personas nāve; cietušajam nodarīti smagi vai vidēja smaguma miesas bojājumi; aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskārumība; cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu.

Valsts kompensācijas apmērs ir noteikts likumā un tas ir saistīts ar valsts budžeta iespējām. Vienam noziedzīgā nodarījumā cietušajam izmaksājamās valsts kompensācijas maksimālais apmērs ir Latvijas Republikā noteiktās piecas minimālās mēneša darba algas. Izmaksājamās valsts kompensācijas apmēru aprēķina, ņemot vērā minimālās mēneša darba algas apmēru, kāds noteikts brīdī, kad persona atzīta par cietušo.

2018.gadā izmaksājamās valsts kompensācijas maksimālais apmērs ir 2150 *euro*, tā noteikšana ir atkarīga no noziedzīgā nodarījuma rezultātā radītajām sekām. Valsts kompensācija tiek izmaksāta:

- 1) 100 procentu apmērā, ja iestājusies personas nāve (2150 *euro*);
- 2) 70 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti smagi miesas bojājumi vai noziedzīgs nodarījums kvalificēts kā izvarošana vai seksuāla vardarbība, vai aizskarta nepilngadīgā cietušā tikumība vai dzimumneaizskārumība, vai cietušais ir cilvēku tirdzniecības upuris (1505 *euro*);
- 3) 50 procentu apmērā, ja cietušajam nodarīti vidēja smaguma miesas bojājumi vai aizskarta cietušā tikumība vai dzimumneaizskārumība, izņemot šīs daļas 2.punktā minētos gadījumus, vai cietušais inficēts ar cilvēka imūndeficīta vīrusu, B vai C hepatītu (1075 *euro*).

Lai saņemtu valsts kompensāciju, persona aizpilda un iesniedz administrācijā valsts kompensācijas pieprasījumu, kuram pievieno attiecīgus dokumentus (procesa virzītāja izziņa vai spēkā stāties galīgais procesa virzītāja nolēmums).

Valsts kompensācijas pieprasījumu iesniedz gada laikā pēc dienas, kad persona atzīta par cietušo vai ir uzzinājusi par faktiem, kas šai personai dod tiesības to darīt.

Administrācija mēneša laikā pēc valsts kompensācijas pieprasījuma saņemšanas izvērtē iesniegtos dokumentus un pieņem lēmumu par valsts kompensācijas izmaksāšanu vai atteikumu to izmaksāt. Valsts kompensāciju izmaksā mēneša laikā pēc dienas, kad pieņemts lēmums par valsts kompensācijas izmaksu, ieskaitot valsts kompensācijas summu valsts kompensācijas pieprasījumā norādītājā norēķinu kontā.

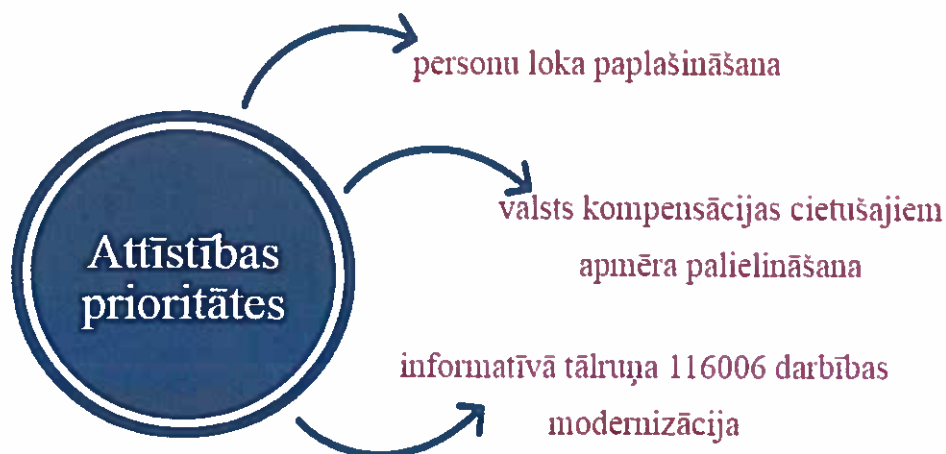
Administrācija atbilstoši likumā „Par valsts kompensāciju cietušajiem” paredzētajiem nosacījumiem nodrošina cietušajiem izmaksātās valsts kompensācijas piedziņu valsts budžetā no noziedzīga nodarījuma izdarītāja un noteiktos gadījumos no cietušā.

2012.gada 16.novembrī stājās spēkā Eiropas Parlamenta un Padomes 2012.gada 25.oktobra direktīva 2012/29/ES, ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI (turpmāk – Direktīva). Saskaņā ar Direktīvas prasībām dalībvalstis veic pasākumus, lai izveidotu bezmaksas un konfidenciālus speciālistu atbalsta dienestus, kas papildinātu vispārējos cietušo atbalsta dienestus vai būtu to sastāvdaļa, vai dotu iespēju cietušo atbalsta organizācijām vērsties pie jau pastāvošām specializētām iestādēm, kas sniedz šādu speciālistu atbalstu. Cietušo atbalsta dienesti sniedz vismaz informāciju, konsultācijas un atbalstu, kas attiecas uz cietušo tiesībām, tostarp informāciju par piekļuvi valsts kompensācijas sistēmām attiecībā uz ievainojumiem, kas radušies nozieguma rezultātā, kā arī informāciju par viņu lomu kriminālprocesā, tostarp par sagatavošanos tiesas procesa apmeklēšanai; informāciju par visiem pastāvošajiem attiecīgajiem speciālistu atbalsta dienestiem vai tieši nosūta pie tiem; emocionālu un, ja pieejams, psiholoģisku atbalstu; konsultācijas finansiālos un praktiskos jautājumos, kas radušies saistībā ar noziegumu un konsultācijas saistībā ar sekundāras un atkārtotas viktimizācijas, iebiedēšanas un atbēdzības risku un novēršanu, ja vien šādas konsultācijas jau nesniedz citi valsts vai privāti dienesti.

Ministru kabineta 2005.gada 15.novembra noteikumu Nr.869 “Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums” 3.5.apakšpunktā, noteikts, ka administrācija nodrošina tālruņa 116006 “Palīdzības dienests noziegumu upuriem” darbību, slēdzot deleģēšanas līgumu ar biedrību “Skalbes”. Uzdevuma izpildē biedrība “Skalbes” ir administrācijas funkcionālā pārraudzībā.

Ievērojot minēto, administrācija 2015.gada 30.septembrī noslēdza deleģēšanas līgumu ar biedrību “Skalbes” par bezmaksas informatīvā tālruņa 116006 „Palīdzības dienests noziegumu upuriem” darbību, sākot ar 2016.gada 1.janvāri. Minētais tālrunis ir ieviests un tas darbojas katru dienu no plkst. 7.00 līdz 22.00.

Valsts kompensācijas cietušajiem un informatīvā atbalsta sistēmas prioritātes

- Turpināma valsts kompensācijas cietušajiem sistēmas attīstība.

2004.gada 29.aprīļa Eiropas Padomes direktīvā 2004/80/EK par kompensāciju noziegumos cietušajiem paredzētas tiesības uz taisnīgu un efektīvu kompensāciju, taču nav definēti konkrēti kritēriji kompensācijas apmēra noteikšanai. Līdz ar to var secināt, ka attiecībā uz kompensācijas apmēru dalībvalstīm ir piešķirta pietiekami plaša rīcības brīvība. Šeit ir svarīgs vērā ņemams apstāklis, ka Eiropas Savienības dalībvalstu starpā pastāv ievērojamas atšķirības gan dzīves līmeņa ziņā, gan attiecībā uz pieejamiem valsts budžeta resursiem.

Valsts kompensācijas maksimālais apmērs, pieņemot likumu „Par valsts kompensāciju

cietušajiem”, tika noteikts 10 minimālo mēneša darba algu apmērā, bet šis regulējums kopš 2006.gada nekad nav ticis piemērots. Pārejas periodā maksimālais valsts kompensācijas apmērs tika noteikts piecu minimālo mēneša darba algu apmērā, savukārt 2009.gadā, pagarinot pārejas periodu un ņemot vērā valsts ekonomisko situāciju, ierobežotos valsts budžeta resursus, – trīs minimālo mēneša darba algu apmērā. 2012.gadā, izdarot grozījumus likumā, divu gadu periodā maksimālais valsts kompensācijas apmērs tika palielināts līdz piecu minimālo mēneša darba algu apmēram, kāds tas ir šobrīd. Tomēr salīdzinājumā ar citu Eiropas Savienības dalībvalstu noteiktajiem maksimālajiem valsts kompensācijas apmēriem, Latvijā tas ir ievērojami zemāks, proti, nāves gadījumā personai, kura atzīta par cietušo Kriminālprocesa likumā noteiktajā kārtībā, valsts kompensācija izmaksājama 2150 *euro* apmērā. Igaunijā maksimālais valsts kompensācijas apmērs ir 9590 *euro*, savukārt Lietuvā – 8360 *euro*. Turklāt personai par ceļu satiksmes negadījumā nodarītajiem nemateriālajiem zaudējumiem apdrošināšanas atlīdzības apmērs ir nesamērīgi lielāks salīdzinājumā ar maksimālo valsts kompensācijas apmēru 2018.gadā, proti, apdrošināšanas atlīdzību par sāpēm un garīgajām ciešanām apgādnieka, apgādājamā vai laulātā nāves dēļ izmaksā 30 minimālo mēneša darbu algu apmērā – 12900 *euro* (ņemot vērā minimālo mēneša darba algu, kāda bija spēkā ceļu satiksmes negadījuma dienā), bet valsts kompensāciju - piecu minimālo mēneša darba algu apmērā – 2150 *euro* apmērā (ņemot vērā minimālās mēneša darba algas apmēru, kāds noteikts brīdī, kad persona atzīta par cietušo).

Lai nodrošinātu Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību komitejas noslēguma apsvērumos Latvijai izteiktās rekomendācijas izpildi, ar 2018.gada 6.septembra grozījumiem likumā „Par valsts kompensāciju cietušajiem” palielināts izmaksājamās valsts kompensācijas apmērs nepilngadīgajiem cietušajiem, mainot procentuālo sadalījumu valsts kompensācijas apmēra aprēķināšanai. Tomēr minētās izmaiņas ir viens solis, kas ietekmē procentuālo sadalījumu, bet neietekmē maksimālo valsts kompensācijas apmēru, no kura tiek aprēķināts tās apmērs atbilstoši noteiktajām sekām.

Valsts kompensācija vardarbīgos noziegumos cietušajiem pieejama tikai par tīšu noziedzīgu nodarījumu rezultātā radītajām sekām, lai arī cietušajam sekas situācijā, kad noziegums izdarīts tīši vai aiz neuzmanības, nemainās. Situācijā, kad cietušajam ir minimāla iespēja saņemt kompensācijas no noziedzīgā nodarījuma izdarītāja, būtu izvērtējams jautājums par valsts kompensācijas izmaksu, ja likumā noteiktās sekas ir iestājušās noziedzīgu nodarījumu aiz neuzmanības rezultātā, tādējādi paplašinot personu loku, kam ir tiesības saņemt valsts kompensāciju.

Atbilstoši Ministru kabineta 2018.gada 21.februāra rīkojuma Nr.66 “Par ANO Bērnu tiesību komitejas noslēguma apsvērumos Latvijai izteikto rekomendāciju izpildes plānu 2018.gadam” 4.punktam, lai paplašinātu to personu loku, kurām izmaksājama valsts kompensācija, jo tās atzītas par cietušajām noziedzīgos nodarījumos, kas izdarīti aiz neuzmanības, jautājumu Tieslietu ministrijai (administrācijai) nepieciešamo papildu finansējumu 2019.gadā un turpmāk katru gadu, kā arī valsts kompensācijas apmēra paaugstināšanai 2019.gadā un turpmāk katru gadu izskatīt Ministru kabinetā kopā ar visu ministriju un citu centrālo iestāžu priekšlikumiem prioritārajiem pasākumiem likumprojekta “Par valsts budžetu 2019.gadam” un likumprojekta “Par vidējā termiņa budžeta ietvaru 2019., 2020. un 2021.gadam” sagatavošanas un izskatīšanas procesā atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām. Lai nodrošinātu valsts kompensācijas izmaksu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem, vērtējot noziedzīga nodarījuma rezultātā radušās sekas, nevis noziedzīga nodarījuma izdarītāja vainas formu, ir nepieciešams izvērtēt iespēju paplašināt personu loku, kurām ir tiesības uz valsts kompensāciju un paredzēt, ka tiesības uz valsts kompensāciju ir cietušajam neatkarīgi no tā, vai noziegums ir izdarīts ar nodomu (tīši) vai aiz neuzmanības, kā arī paaugstināt nesamērīgi zemo valsts kompensācijas maksimālo apmēru, to pietuvinot Eiropas Savienības dalībvalstīs izmaksājamās valsts kompensācijas apmēram. Izvērtējuma pamatā ir valsts budžeta iespējas un īstenotā fiskālā politika.

- Pilnveidojams un efektīvizējams valsts kompensācijas cietušajiem piedziņas mehānisms.

Tiesības saņemt valsts kompensāciju tīšā noziedzīgā nodarījumā cietušajai personai ir jebkurā kriminālprocesa stadijā - pirmstiesas, tiesvedības stadijā, kā arī pabeigtā kriminālprocesā. Likuma "Par valsts kompensāciju cietušajiem" IV.nodaļa noteic cietušajiem izmaksātās valsts kompensācijas piedziņas kārtību atkarībā no kriminālprocesa stadijas, kurā izmaksāta valsts kompensācija.

Cietušajiem izmaksātās valsts kompensācijas piedziņas nodrošināšanai, administrācijai ir būtiski sekot kriminālprocesa virzībai, lai pieteiktu cietušajam izmaksātās valsts kompensācijas piedziņu valsts budžetā kriminālprocesa ietvaros, kā arī, lai konstatētu brīdi, kad kriminālprocesā ir pieņemts un stājies spēkā procesa virzītāja galīgais nolēmums. Procesā virzītāja galīgā nolēmuma spēkā stāšanās ir pamats uzsākt piedziņas administratīvo procesu vai piedziņas procesa monitoringu, ja cietušajam izmaksātā valsts kompensācija valsts budžetā no noziedzīga nodarījuma izdarītāja ir piedzīta kriminālprocesa ietvaros.

Saskaņā ar likumu „Par valsts kompensāciju cietušajiem” un Civilprocesa likumu administrācijas izdoto lēmumu, ar kuru personai uzlikts par pienākumu valsts budžetā atmaksāt cietušajam izmaksāto valsts kompensāciju, kā arī tiesas spriedumu un lēmumu krimināllietās daļā par mantiskajām piedziņām, tai skaitā par cietušajiem izmaksātās valsts kompensācijas piedziņu, piespiedu izpildi veic zvērināti tiesu izpildītāji. Administrācija ne tikai nodrošina cietušajiem izmaksātās valsts kompensācijas piedziņu, bet arī veic kontroli pār to, kādās lietās un kādā apmērā cietušajiem izmaksātās valsts kompensācijas līdzekļi valsts budžetā atmaksāti. Šīs darbības tiek īstenotas, veicot arī ar juridiskās palīdzības sniegšanu saistīto izdevumu piedziņas procesu. Ievērojot minēto, arvien pieaug apstrādājamās informācijas apjoms, t.sk. procesu intensitāti ietekmēs plānotā persona loka paplašināšana. Lai efektīvizētu resursu izmantošanu, būtu plašāk izmantojami IKT risinājumi, kas aprakstītos procesus automatizētu. Plānotos uzdevumus šī jautājuma īstenošanai skatīt stratēģijas 1.3.4. apakšpunktā.

- Izvērtējama tālruņa 116006 "Palīdzības dienests noziegumu upuriem" darbības modernizācija.

Biedrība "Skalbes", nodrošinot tālruņa 116006 "Palīdzības dienests noziegumu upuriem" darbību, sniedz emocionālu un psiholoģisku atbalstu noziedzīgos nodarījumos cietušajiem; informāciju par cietušo procesuālajām tiesībām (piemēram, par tiesībām kriminālprocesā, tiesībām uz kaitējuma atlīdzinājumu, valsts kompensāciju u.c.), iespējamiem pakalpojumiem un pastāvošajiem cietušo atbalsta dienestiem, kā arī nodrošina informācijas par cietušo tiesībām izvietojumu sociālajos tīklos un interneta vietnēs, tostarp www.cietusajiem.lv. Mērķis ir palīdzēt nozieguma upurim saprast valstī pieejamās atbalsta iespējas, tālāko rīcību un veicamās darbības, kā arī tikt uzklašītam. Lai tālrunis kalpotu kā vienots kontaktpunkts, ar ko tiek nodrošināta koordinēta pieeja atbalsta dienestiem un pakalpojumiem, nepieciešams efektīvizēt starpiestāžu sadarbību informācijas apmaiņas procesā, pilnveidot interneta vietni www.cietusajiem.lv un izvērtēt tālruņa 116006 "Palīdzības dienests noziegumu upuriem" lietojamību, pieejamību un turpmākās attīstības iespējām un izstrādājot attiecīgus priekšlikumus.

1.2.2.3. Darbības virziena mērķis

Taisnīga un efektīva valsts kompensācijas cietušajiem sistēmas darbība un kvalitatīvs informatīvais atbalsts

1.2.2.4. Darbības rezultāts un uzdevumi darbības virziena īstenošanai

Darbības rezultāti:

aplašinās personu loks, kas var saņemt valsts kompensāciju cietušajiem – palielinās valsts kompensācijas pieprasījumu skaits ne mazāk kā par 10%;
palielinās maksimālās valsts kompensācijas cietušajiem apmērs – ne mazāk kā par 40%;

pieaug pieprasījumu skaits pa tālruni 116006 "Palīdzības dienests noziegumu upuriem" sniedzamo – ne mazāk kā par 5%.

Uzdevumi:

1. Turpināt attīstīt valsts kompensācijas cietušajiem sistēmu un izstrādāt priekšlikumus personu loka, kurām būtu tiesības uz valsts kompensāciju cietušajiem, paplašināšanai un maksimālā valsts kompensācijas apmēra pārskatīšanai.
2. Izvērtēt tālruņa 116006 "Palīdzības dienests noziegumu upuriem" darbības modernizāciju un izstrādāt priekšlikumus tālruņa 116006 "Palīdzības dienests noziegumu upuriem" lietojamības, pieejamības uzlabošanai un turpmākām attīstības iespējām.

1.2.2.5. Iesaistītās iestādes

Tieslietu ministrija, Tiesu administrācija, Iekšlietu ministrija, Informācijas centrs, Valsts policijas un prokuratūras iestādes, tiesas, Latvijas Zvērinātu tiesu izpildītāju padome, biedrība "Skalbes"

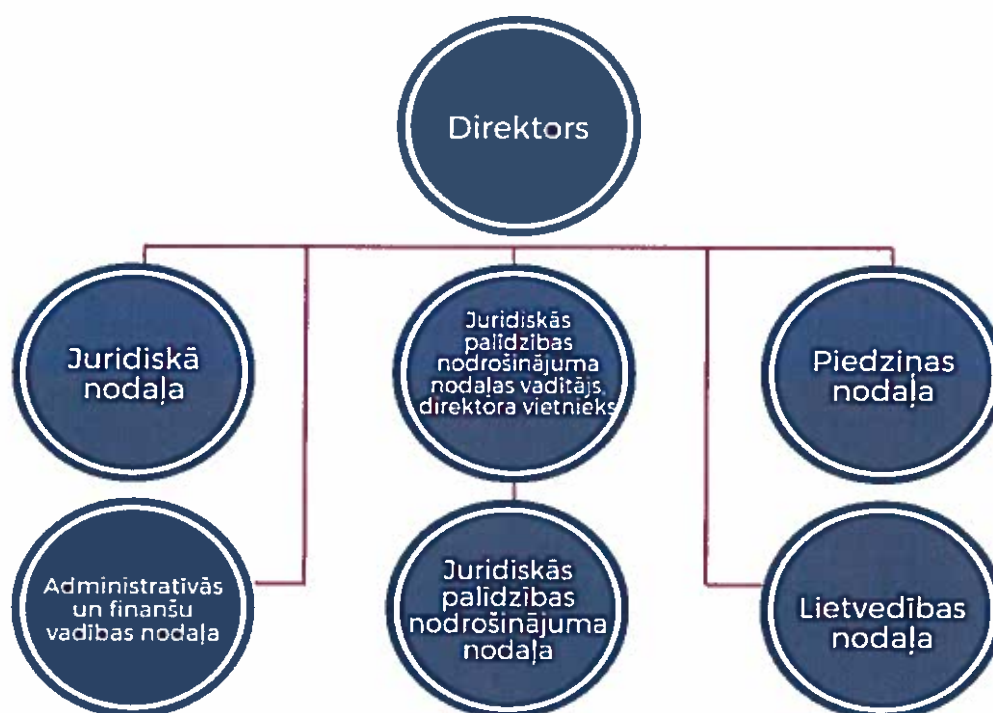
1.3. Darbības spēju izvērtējums

1.3.1. Struktūras un darba organizācijas raksturojums

Administrācija ir viena līmeņa valsts pārvaldes iestāde, tās birojs un visas struktūrvienības atrodas Rīgā, Pils laukumā 4. Iestādes darbu vada tās direktors, kas veic Valsts pārvaldes iekārtas likumā noteiktās tiešās valsts pārvaldes iestādes vadītāja funkcijas. Direktora tiešā pakļautībā ir Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļas vadītājs, direktora vietnieks un struktūrvienību vadītāji.

Darba organizācija un struktūra noteikta saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likumu, Ministru kabineta 2005. gada 15. novembra noteikumiem Nr. 869 "Juridiskās palīdzības administrācijas nolikums" un citiem saistošajiem iekšējiem normatīvajiem aktiem (sk. struktūrshēmu).

Administrācijas struktūrshēma uz 01.12.2018.

Juridiskās palīdzības nodrošinājuma nodaļa nodrošina juridiskās palīdzības sniegšanu un finansiālā atbalsta nodrošināšanu.

Juridiskā nodaļa nodrošina valsts kompensācijas cietušajiem piešķiršanu, paziņojumu par juridiskās palīdzības sniegšanu kriminālprocesā pārbaudi un piedalīšanos zvērinātu advokātu vecākajiem atlīdzības un atlīdzināmo izdevumu noteikšanā.

Piedzīnas nodaļa nodrošina valsts budžeta līdzekļu, kas izmaksāti saistībā ar juridiskās palīdzības sniegšanu un valsts kompensācijās cietušajiem, piedziņu.

Lietvedības nodaļa nodrošina dokumentu un arhīva pārvaldību.

Administratīvās un finanšu vadības nodaļa nodrošina pamatdarbības atbalsta funkcijas: organizē un vada administrācijas darbības nodrošināšanas un attīstības pasākumus, budžeta plānošanu un grāmatvedības uzskaiti, personāla vadību, darba aizsardzības un darba drošības pasākumus un iepirkumu procedūras.

Tieslietu resora IKT infrastruktūras uzturēšanas optimizēšanas pasākumu rezultātā iestādes IKT infrastruktūras uzturēšanas pakalpojumus administrācijai sniedz VAS "Tiesu namu aģentūra".

Kopš 2013. gada administrācija nomā telpas VAS "Valsts nekustamie īpašumi" piederošajā īpašumā. Lai gan telpas atrodas Rīgas centrā, tādējādi veicinot apmeklētāju nokļūšanu līdz iestādei, telpās ir aprūtināti iekļūt cilvēkiem ar kustību traucējumiem.

Nodarbinātie ir nodrošināti ar datortehniku un biroja tehniku, kā arī sakaru ierīcēm. Lai īstenotu administrācijas ikdienas darbību, tiek nodrošināts optimāls darbavietu skaits un tehniskais nodrošinājums atbilstoši plānotajiem finanšu līdzekļiem. Iestādes tehniskais nodrošinājums un materiāli tiek iegādāti atbilstoši darba aizsardzības normām un prasībām. Administrācijas materiāltehniskais nodrošinājums atbilst iestādes darbības nodrošināšanas prasībām.

Administrācijas iekšējos normatīvajos aktos un rīkojumos ir noteikta administrācijas darbības un lēmumu pieņemšanas uzraudzības un kontroles kārtība. Ar iekšējiem normatīvajiem aktiem ir noteikta administrācijas pārvaldes lēmumu lietderības un tiesiskuma iepriekšējā pamata pārbaude, papildus pārbaude un pēcpārbaude.

Lai nodrošinātu korupcijas risku vadību un pretkorupcijas pasākumu plānošanu un izpildes uzraudzību, ir izstrādāts administrācijas pretkorupcijas pasākumu plāns.

Iekšējos normatīvajos aktos ir apstiprināti iestādes nodarbināto ētiskas rīcības pamatprincipi, kā arī darbības interešu konflikta novēršanā un komunikācijā ar lobētājiem.

Iestādes attīstības prioritātes

1.3.2. Darbību veicinošie un kavējošie faktori

Kā iestādes darbību veicinošie faktori ir norādāmi:

1. darbības likumība un tiesiskums;
2. funkciju iekšpolitikas un ārpolitikas aktualitāte, starptautiskā sadarbība pamatfunkciju izpildes jomās;
3. uz klientu orientēta darba organizācija, kas izzina un novērtē klientu vajadzības un apmierinātību, lai pilnveidotu pakalpojumu nodrošināšanas kvalitāti valsts un tās iedzīvotāju interesēs;
4. personāla nodarbinātības un attīstības vienlīdzīgas iespējas: nodrošinātas vienlīdzīgas, uz objektīvu nodarbinātā novērtējumu pamatotas iespējas attīstīties, saņemt atalgojumu un veidot karjeru valsts pārvaldē;
5. nodarbināto iesaistīšana stratēģijā izvirzīto mērķu sasniegšanā, lai nodrošinātu viņu zināšanu un prasmju izmantošanu administrācijas labā un paaugstinātu nodarbināto atbildības līmeni;
6. IKT rīku ieviešana iekšējo procesu optimizēšanai: uzlabojumi valsts informācijas sistēmās un funkciju atbalsta sistēmās.

Kavējošie faktori un riski funkciju nodrošināšanā:

1. juridiskās palīdzības pieejamība: vērtējot juridiskās palīdzības pieejamību, secināts, ka Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likumā noteiktais personu loks, kas var saņemt juridisko palīdzību civillietās un noteikta veida administratīvajās lietās, ir šaurs, bet pieprasījums pēc pakalpojuma ir lielāks, kas varētu radīt pieejas tiesai apdraudējuma risku. Pastāv arī ievērojama atšķirība no citām Eiropas Savienības valstīm. Lai nodrošinātu pakalpojuma attīstību un pieejamību, turpmāk nepieciešams ieguldīt papildus valsts budžeta līdzekļus šīs funkcijas nodrošināšanā (sk. 1.2.1.apakšpunktu);

2. valsts kompensācijas cietušajiem saņēmēju loka, kā arī izmaksājamās kompensācijas apmēra ievērojama atšķirība no citām Eiropas Savienības valstīm (sk. 1.2.2.apakšpunktu);

3. darbības rezultātu prognoze: ņemot vērā, ka administrācijas funkciju izpildes nodrošināšana saistīta ar ārējo faktoru ietekmi, piemēram, reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaita dinamiku, kriminālprocesu virzību, izmaiņām iedzīvotāju un patvēruma meklētāju skaitā u.c., apgrūtināta arī valsts budžeta pieprasījuma prognoze;

4. nepietiekama atlīdzības apmēra un personāla mainības ietekme uz funkciju izpildi un attīstību: lai nodrošinātu administrācijas funkciju un uzdevumu kvalitatīvu izpildi, veicinātu uz klientu orientētās valsts pārvaldes darbu, iestādei jāspēj uzturēt atbilstīga personāla politika, kura būtu stiprināma arī ar finanšu resursiem. Esošais nodarbināto atlīdzības apmērs veicina personāla mainību, kas, savukārt, apgrūtināta kvalitatīvu administrācijas funkciju izpildi un attīstību. Administrācija valsts ekonomiskās krīzes laikā optimizēja savu darbību, taču piešķirto līdzekļu ietvaros turpmāk nevar uzturēt konkurētspējīgu atlīdzības un personālvadības politiku;

5. iespējas attīstīt IKT: turpmākai funkciju izpildes efektivitātei, nepieciešama plašāka pārziņā esošu IKT attīstība. Ņemot vērā arvien pieaugošu informācijas tehnoloģiju pakalpojumu tirgus vērtību, piešķirto resursu ietvaros var tikt apgrūtināta to ieviešana.

1.3.3. Personāla raksturojums

Personāls ir viens no nozīmīgākajiem administrācijas resursiem un vienīgais radošais resurss, tādēļ tā izaugsme ir lielā mērā atkarīga no nodarbināto uzticības iestādes mērķiem un attīstībai. Administrācijas cilvēkresursu attīstības rīcībpolitikas mērķis ir – profesionāli, kompetenti un motivēti nodarbinātie, kuri nodrošina atbildīgu un efektīvu administrācijas funkciju un uzdevumu izpildi.

Iestādes funkciju izpildes nodrošināšanai izveidotas 34 amata vietas, no kurām 24 ir civildienesta ierēdņu un 10 darbinieku amata vietas. Personāla vidējais vecums - 36,6 gadi, 20 nodarbinātie ir ieguvuši maģistra grādu, 10 – bakalaura grādu vai otrā līmeņa profesionālo augstāko izglītību. Taču iestādei raksturīga samērā liela personāla mainība, vidēji gadā - 26%, tādējādi būtiski iestādes laika un darba resursi tiek patērēti jauno nodarbināto atlasei, apmācībai, vienlaicīgi palielinoties pārējo nodarbināto noslodzei. Ievērojamo personāla mainību var skaidrot ar uzskatāmi zemāku nodarbinātajiem piedāvāto atalgojumu, salīdzinot gan ar citām valsts pārvaldes iestādēm, gan ar atalgojumu privātajā sektorā. Piešķirtā finansējuma ietvaros noteiktais vidējais atalgojums ir 82% no Ministru kabineta 2013.gada 29. janvāra noteikumu Nr.66 "Noteikumi par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku darba samaksu un tās noteikšanas kārtību" 2.pielikumā noteiktā atalgojuma atbilstoši amata klasifikācijai un kategorijai. Lai novērstu arvien pieaugošu personāla mainību, nepieciešams nodrošināt atlīdzības sistēmas pilnveidošanu atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Personāla profesionālās kvalifikācijas celšana tiek nodrošināta, sagatavojot mācību plānu, kurā organizējamās mācības tiek noteiktas atbilstoši prioritārajām kvalifikācijas paaugstināšanas jomām un nodarbināto darba izpildes novērtējumam. Tiek nodrošināta iespēja piedalīties arī starptautiskajās konferencēs un pieredzes apmaiņas vizītēs, tādējādi no nodarbinātā sagaidot iniciatīvu un ieguldījumu funkciju attīstībā un izpildes pilnveidošanā.

Lai turpmāk celtu darba izpildes produktivitāti un sasniegtu stratēģijā definētās prioritātes, nepieciešams definēt mācību vajadzības un veikt atbilstoša pakalpojuma iegādi, lai attīstītu procesu vadītāju - komandu līderu prasmes, apgūtu paņēmienus veiksmīgai komunikācijai un darbam ar klientiem, stiprinātu zināšanas IKT izmantošanas jautājumos un palielinātu nodarbināto e-viedumu.

1.3.4. Informācijas sistēmas un to turpmākā attīstība

Administrācija ir divu valsts informācijas sistēmu (turpmāk - VIS) pārzinis: Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības reģistrs (tā darbību reglamentē Ministru kabineta 2006.gada 7.februāra noteikumi Nr.107 „Noteikumi par valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības reģistru”) un Valsts kompensācijas reģistrs (Ministru kabineta 2007.gada 20.marta noteikumi Nr.197 „Valsts kompensācijas reģistra noteikumi”). Pamatfunkciju atbalstam tiek izmantota resursu vadības

sistēma "Horizon" un dokumentu pārvaldības sistēma "DocLogix". Pārziņā esošo VIS un funkciju atbalsta sistēmu tehnisko uzturēšanu un drošības pārvaldību nodrošina VAS "Tiesu namu aģentūra".

Pārziņā esošās VIS tiešsaistes datu pārraides režīmā savietotas ar Iedzīvotāju reģistra informācijas sistēmu, Sociālo pabalstu administrēšanas informatīvo sistēmu "SOPA" un Tiesu informatīvo sistēmu.

Administrācijas uzdevumu izpildes efektivitātes paaugstināšanai tika ieviesti vairāki IKT risinājumi, piemēram, VIS sasaistot ar funkciju atbalsta sistēmām "DocLogix" un "Horizon". Lai samazinātu papīra dokumentu apriti starp iestādēm, ekspluatācijā tika ieviesta Publiskās pārvaldes dokumentu pārvaldības sistēmu integrācijas vide, "DocLogix" integrēta elektroniskā paraksta funkcionalitāte.

Lai novērstu esošās VIS programmatūras nepilnības un nodrošinātu tās plašāku izmantošanu, tika izstrādāts pilnveidotais programmatūras risinājums, kura ieviešana jāturpina. Pilnveidošanas rezultātā VIS tiks attīstītas, paplašinot jau iepriekš izstrādātās funkcionalitātes un padarot tās ērtākas un efektīvāk izmantojamas lietotājam:

1. lai uzlabotu valsts kompensācijas cietušajiem izmaksāšanas un piedziņas efektivitāti, turpināma Valsts kompensācijas reģistra programmatūras pilnveidošana, nodrošinot sasaistes ar citu pārziņu VIS, lai nodrošinātu informācijas iegūšanu tiešsaistes datu pārraides režīmā un kriminālprocesa virzības elektronisku monitoringu (Kriminālprocesa informācijas sistēmu, Tiesu informatīvo sistēmu);

2. lai nodrošinātu juridiskās palīdzības piešķiršanas iekšējo procedūru optimizāciju un uzlabotu sadarbību ar juridiskās palīdzības sniedzējiem, ieviešot procesu elektronisku pārvaldību, turpināma Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības reģistra programmatūras pilnveidošana, ieviešot pilnīgu juridiskās palīdzības sniedzēju elektronisku norīkošanu klientu lietās un dokumentu iesniegšanu administrācijai;

3. lai pilnveidotu juridiskās palīdzības kriminālprocesā organizēšanas procesu, izstrādājami priekšlikumi un sadarbībā ar Tiesu administrāciju īstenojams projekts, kas nodrošinātu atbalstu juridiskās palīdzības sniedzēju elektroniskai norīkošanai juridiskās palīdzības sniegšanai kriminālprocesā, elektroniskās informācijas apmaiņai ar funkciju atbalsta informācijas sistēmām, lai nodrošinātu paziņojumu par sniegto juridisko palīdzību elektronisku iesniegšanu, apstiprināšanu, pārbaudi un apmaksu.

4. lai mazinātu manuāla darba slodzi iekšējo procesu pārvaldībā, pakalpojumu uzskaitē un publiskošanai, izveidojams risinājums automatizētai atskaišu veidošanai un publiskošanai.

1.3.5. Plānotās izmaiņas iestādes administratīvajā darbā

Administrācija turpinās iekšējo procedūru vienkāršošanu un optimizēšanu, lai, ieviešot IKT atbalsta rīkus, pilnveidotu funkciju izpildes kvalitāti.

Sniegto pakalpojumu pārvaldībai un uzskaitē turpināma pakalpojumu rezultātu uzskaitē un mērīšana, kā arī turpmāk ieviešama rezultātu publiskošana pakalpojumu sniegšanas un pārvaldības platformā.

Stratēģijas mērķu sasniegšanai būtiski ir attīstīt iekšējo un ārējo komunikāciju, tādēļ veiksīm klientu un sadarbības partneru apmierinātības mērījumus, kā arī ieguldīsim resursus nodarbināto apmācībā un iekšējās komunikācijas uzlabošanā.

NOSLĒGUMS

Administrācijas darbības attīstības īstenošanas 2019. – 2020.gadā un šajā stratēģijā paredzēto uzdevumu mērķis ir nodrošināt administrācijas funkciju efektīvu īstenošanu un racionālu resursu izmantošanu, panākt funkciju attīstību, stiprināt administrācijas kapacitāti, palielināt klientu un sadarbības partneru apmierinātību ar sniegtajiem pakalpojumiem.

Pārskats par stratēģijas izpildi tiks iekļauts un publiskots publiskajā gada pārskatā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Administrācija turpinās izvietot un aktualizēt informāciju interneta tīmekļa vietnē www.jpa.gov.lv, nodrošināt bezmaksas informatīvā tālrunā 80001801 darbību, kā arī organizēt

kopīgās tikšanās un mācības ar juridiskās palīdzības sniedzējiem, Latvijas Zvērinātu advokātu padomi, pašvaldību sociālajiem dienestiem, tiesām, bāriņtiesām, nevalstiskām organizācijām un kriminālprocesa virzītājiem.

Direktore

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'I. Ļitvinova', written in a cursive style.

I.Ļitvinova